

1 KOMPETENCIE JEDNOTLIVÝCH AKTÉROV VZŤAHU ŠKOLA – RODIČ

„Nikdy svojich žiakov neučím, len im poskytnem prostredie a podmienky, v ktorých sa môžu učiť.“

Albert Einstein

Škola je miesto, kde denne prichádzajú do kontaktu už nielen riaditelia, učitelia a deti, ale aj rôzni odborní zamestnanci, technický personál, externí spolupracovníci (napr. zamestnanci centier voľného času, komunitných centier, umeleckých škôl a pod.) a samozrejme, rodičia, respektíve iní zákonní zástupcovia¹ detí. Je dôležité preto vedieť očakávania, s ktorými vstupujú jednotliví aktéri do výchovného a vzdelávacieho procesu detí, rovnako ako to, čo sa môže, nesmie a musí.

V tejto kapitole sa okrem rozdelenia kompetencií aktérov vstupujúcich do výchovno-vzdelávacieho procesu dozvieme, v ktorých momentoch a akým spôsobom sa vyžaduje spolupráca týchto zložiek a taktiež načrtneme problematické momenty spolupráce spoločne s technikami na ich podporu.

1.1 Prehľad a rozdelenie kompetencií

Školská legislatíva upravuje systém riadenia škôl a školských zariadení, kompetencie, ale aj spoluprácu zamestnancov škôl s rodičmi a externými zložkami (napr. zamestnanci centier poradenstva a prevencie). Vzhľadom na tému tejto odbornej publikácie nie je v nasledovných častiach tejto podkapitoly naším cieľom opísať komplexný systém riadenia a vzťahov v školstve, ale skôr vybrať z legislatívy a vyhlášok Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky tie činnosti, pri ktorých do vzájomnej komunikácie prichádzajú vedenie školy, pedagógovia, odborní zamestnanci a rodičia.

---

¹ Pre zrozumiteľnosť textu budeme v tejto odbornej publikácii používať jednotný pojem rodič/rodičia aj v súvislosti s ostatnými osobami – zákonnými zástupcami dieťaťa.

1.3.1 Príčiny problematickej spolupráce medzi školou a rodičmi

Niekedy však spolupráca jednoducho nefunguje. **Na jednej strane sa učitelia** hnevajú, že rodičia sa deťom doma nevenujú alebo naopak, že sa venujú až príliš. Podľa učiteľov sú rodičia voči správaniu a výkonu dieťaťa v škole ľahostajní a za všetkým hľadajú chybu v prístupe zo strany školy. Alebo naopak, kladú vysoké požiadavky a vyvíjajú enormný tlak na deti, učiteľov a celú školu. Niektorí rodičia podľa učiteľov robia všetko za svoje deti v obave, že by ich deti mohli zlyhať, čo by znamenalo aj zlyhanie ich ako rodičov. Jednoducho odsudzujú spôsob, akým sa rodičia v súčasnosti prejavujú. **Na druhej strane rodičia** kriticky posudzujú prácu učiteľov na základe množstva úloh, ktoré deti nosia zo školy, na základe známkovania, zastaralých alebo príliš inovatívnych metód, prílišnej snahy alebo naopak, prísnosti. Pre obe skupiny je spoločné, že keď sa na základe skôr spomínaných rozhorčení rozhodnú komunikovať, nepýtajú sa na **príčiny**, nemajú záujem o **vysvetlenie** z druhej strany. Komunikujú formálne, s očakávaním nápravy podľa ich predstáv alebo s tendenciou úkolovať druhú stranu.

V niektorých situáciách prevláda pocit, že tí druhí chcú robiť vyslovene nashvál. Podstatné je uvedomiť si, že **za správaním** každého z nás **sa skrývajú rôzne príčiny**, ktoré v zásadnej miere ovplyvňujú to, ako pôsobíme navonok:

- **Aktuálne rozpoloženie** – naše správanie voči sebe aj iným ovplyvňujú emócie, ktoré prežívame v daných situáciách alebo z prežívania na pozadí, ktoré môže súvisieť s problémami v rodine, na pracovisku, s fyzickými/biologickými potrebami a pod.
- **Negatívna skúsenosť s danou situáciou alebo s človekom v minulosti** – mozog človeka je čarovná vec, ktorá má tú dokonalú schopnosť, že pomerne rýchlo vyhodnocuje okolnosti a hľadá, či sa v minulosti už ocitol v podobnej situácii a aké s ňou mal skúsenosti a na základe toho volí svoje reakcie.
- **Naučené sociálne vzorce** – cielene alebo prirodzene, jednou z ciest, ako sme sa zhostili úlohy rodiča alebo učiteľa, bolo učenie pozorovaním. Nepriamo tak naše správanie ovplyvnili naši rodičia a učitelia z minulosti.

Domnievame sa, že viaceré zo skôr uvedených príčin takmer nedokážeme ovplyvniť. Jediné, čo máme v moci, je to, ako budeme na správanie druhých reagovať, a teda akú skúsenosť s nami vytvoríme do budúcnosti tým-ktorým osobám. V nasledujúcej kapitole preto ponúkame viac informácií o tom, ako možno uchopiť pojem **komunikácia v školskom prostredí**, v akých rovinách sa môže odohrávať, aké správanie možno očakávať, ale taktiež, ako možno v jednotlivých situáciách reagovať, aké metódy využiť a vyskúšať.

Nie sme zástancami instantných receptov správania sa, preferujeme skôr individuálne riešenia prispôbené osobám a okolnostiam. Cítíme preto potrebu

2 KOMUNIKÁCIA V ŠKOLSKOM PROSTREDÍ

„Genialita v komunikácii je schopnosť byť celkom úprimný a zároveň ohľaduplný.“

John Powell

Keď sa ponoríme do histórie a hľadáme význam slova **komunikovať**, nachádzame množstvo definícií tohto pojmu. Všetky smerujú k popisu toho, čo sa medzi subjektmi odohráva. Komunikovať znamená **vymieňať si informácie** prostredníctvom viacerých alebo všetkých dostupných kanálov. Táto náhodná alebo cieľená výmena môže prebiehať v rôznych formách:

- verbálna/neverbálna (aj komunikácia činom),
- písomná/osobná,
a v rôznych frekvenciách:
- pravidelná/nepriavidelná.

Cieľom komunikácie medzi školou a rodičmi je **udržať optimálnu hladinu informovanosti a budovať vzájomné vzťahy, zlepšovať sociálnu klímu**. Ako sme spomínali v predošlej kapitole, práve tieto determinanty totiž pomáhajú zvyšovať úspešnosť detí v škole a neskôr i v živote.

V školskom prostredí sa využívajú rôzne komunikačné kanály. V rámci písomnej formy sú to rôzne oficiálne listy, elektronické komunikačné aplikácie a stránky, informatívne listy, žiacke knižky, odkazové slovníčky. Rovnako sem patria aj ankety a prieskumy zamerané na zisťovanie spätnej väzby na činnosť školy, triedy, zamestnancov a pod. Medzi ďalšie formy patria telefonické rozhovory o prospechu a správaní detí, osobné konzultácie aj návštevy v rodinách. Okrem toho sú komunitné podujatia, dni otvorených dverí, projektové vyučovania so zapojením rodičov a verejné stretnutia s cieľom spolupracovať na riešení dôležitých problémov školy výbornou príležitosťou pre lepšie spoznanie sa. Možností je v súčasnej modernej dobe už nespočetne. Podrobne jednotlivé metódy a príležitosti opisujeme v kapitole číslo tri, podkapitole 3.2 *Preventívne a podporné aktivity zamerané na budovanie vzťahov*.

V tejto kapitole bližšie predstavíme typológiu správania podľa komunikačných stratégií, metódy zmierlivej komunikácie, ale i chyby v komunikácii učiteľov s rodičmi.

V podkapitole 2.3 pomenujeme viacero stratégií, ktoré sú podľa nás i ďalších autorov z dlhodobého hľadiska menej efektívne a objasníme, prečo je to tak. Prezradíme, čo sa v tej chvíli s našim komunikačným partnerom deje a aké dôsledky našej komunikácie môžeme očakávať.

2.3 Neefektívna komunikácia

Pri zmienke o neefektívnych spôsoboch používajú autori Kopřiva, Nováčková, Nevolová, Kopřivová (2017) pojem „skryté posolstvo“. Ide o všetky verbálne aj neverbálne prostriedky komunikácie, ktorými druhým prezradíme čosi o našom názore, postoji alebo vzťahu k nim. Práve práca s týmito skrytými posolstvami odlišuje bežnú, funkčnú komunikáciu od tej neefektívnej. Autori sa pri rozpracovaní typológie inšpirovali knihou *Ako hovoriť, aby deti počúvali a ako počúvať, aby deti hovorili* od Faberovej a Mazlishovej (1980).

Tabuľka 3 Prehľad neefektívnych spôsobov komunikácie

KOMUNIKAČNÁ STRATÉGIA	PRAKTICKÝ PRÍKLAD	SKRYTÉ POSOLSTVO
Výčitky a obviňovanie	„ <i>Vy stále/nikdy/vždy/zase...!</i> “	Myslím si, že si nanič, nedokážeš to, kašleš na to a pod.
Moralizovanie a poučovanie	„ <i>Keby ste si to nenechali na poslednú chvíľu, ako som vás upozorňovala, tak by ste to stihli.</i> “	Myslím si, že si nezodpovednejší, hlúpejší, lajdáckejší atď. než ja a poviem ti, ako to treba (u)robiť.
Zameranie na chyby a kritika	„ <i>Toto ste urobili nesprávne!</i> “	Nachytil(a) som vás, čo všetko neviete, neurobili ste, robíte zle atď.
Citové vydieranie	„ <i>Kvôli vám budem mať teraz problémy!</i> “	Vy môžete za to, ako sa cítim a čo sa mi deje.
Zákazy a varovania	„ <i>Varujem vás, nezačínajte si so mnou!</i> “	Zákazy a varovania niekedy priam vyzývajú k tomu, aby sme danú vec skúsili a dokázali si, že my to zvládneme, nám sa nič nemôže stať.
Negatívne scenáre a prorokovanie	„ <i>Rastie vám doma jeden obrovský grázlik!</i> “	Negatívne hodnotenie utvrdzuje druhého v predstave vlastnej neschopnosti.
Nálepkovanie	„ <i>On je taký triedny šašo.</i> “	Toto správanie ťa definuje a nič iné sa od teba neočakáva/nedá čakať.

Príklad:

Matka ráno na poslednú chvíľu zatelefonuje do školy, že dieťa sa necíti dobre a že si ho nechá doma. Učiteľka sa v telefóne na ňu osopí, či si neprečítala e-mail z predošlého večera, v ktorom jasne opisujú nový postup odhlasovania dieťaťa zo stravy prostredníctvom EduPage. Vôbec sa však nezamyslí nad tým, či matka náhodou nepracuje na nočné služby alebo napríklad neprebdeľa noc nad zvracajúcim dieťaťom a nemala teda šancu zaoberať sa e-mailami prichádzajúcimi vo večerných hodinách.

Odvádzanie rozhovoru k iným témam. Učitelia sú pri výkone svojej pracovnej činnosti pod enormným tlakom a časovým stresom. Neraz sa preto stane, že aj pri bežných rozhovoroch im chýba trpezlivosť a snažia sa počas rozhovoru s rodičom prebrať predovšetkým to, čo trápi ich. Ak sa rozhovor uberá iným smerom alebo sa podľa nich naťahuje, robia malé činnosti, ktoré majú druhému naznačiť, že je čas prejsť k veci (napr. otváranie učiteľského notesu, listovanie prácami detí a pod.).

Príklad:

Rodič hovorí počas individuálnych konzultácií triednemu učiteľovi o problémoch žiaka s učiteľkou angličtiny. Učiteľ netrpezlivo prikyvuje, o chvíľu si vyberie na stôl písomky žiakov z hodiny chémie, ktorá bola v ten deň, po chvíli v nich začína listovať a hľadá meno. Keď rodič dorozpráva a pozerá na učiteľa s očakávaním nejakého stanoviska, učiteľ rýchlo prejde na správanie žiaka na dnešnej hodine chémie, aby rýchlo premostil na písomku a celkový prospech žiaka.

Skreslenie. Veľmi podobnou chybou ako odvádzanie pozornosti je aj tzv. modalita.³⁰ Ide o situácie, v ktorých sa snažíme komunikovať viacero vecí naraz. Zatiaľ, čo sa jeden z partnerov v rozhovore snaží povedať, že ho trápi časť A problému, druhého viac zaujme časť B, kde sa hovorí o čomsi, čo sa ho môže priamo týkať.

Príklad:

Učiteľka hovorí rodičovi, že jeho dieťaťu sa výrazne za posledný štvrtrok zhoršil prospech a tiež sa správa neprímerane k dievčatám v triede. Zatiaľ čo učiteľku môže viac trápiť správanie žiaka k dievčatám v triede, pretože to narušá celkovú klímu a pohodu v triede, rodič po započutí informácie o zlom prospechu skôr hľadá príčinu a riešenie tohto problému.

³⁰ Tento pojem používa Čapek (2013) v publikácii venovanej učiteľom a rodičom.

Analýza z hľadiska aktívneho počúvania

Prvú predstavujeme analýzu spornej komunikácie z hľadiska aktívneho počúvania od autorky³², ktorá svoj príspevok publikovala na portáli www.direktor.sk. Prostredníctvom analýzy z hľadiska aktívneho počúvania hľadáme, **čo nám náš partner komunikuje** a vyhýbame sa potrebe vkladania vlastných interpretácií. Pri tomto druhu rozboru nám pomáhajú otázky: *Čo hovorí – aký obsah, pocity, potreby komunikuje? K čomu vyzýva?*

Tabuľka 4 Analýza spornej komunikácie z hľadiska aktívneho počúvania

	ŽIAČKA	SPOLUŽIAČKA	RODIČIA
OBSAH	„Mojí rodičia povedali o tvo- jich rodičoch ...“	Neovládla sa, žiačka si stála za svojou pravdou a bola to prirodzená reak- cia na útok.	Rozdelená trieda, rodinné problémy, nezvládli stresovú situáciu (nový triedny učiteľ, zloženie triedy). Situáciu rie- šili neprimeraným spôsobom.
POCIT	hnev, prekvapenie	beznádej, frustrácia	hnev, frustrácia, nezvládnutie situácie, výbušnosť, nerozhod- nosť, impulzivnosť
VZŤAH	vodca skupiny, nevypočuje si názory iných	kamarátka s odlišným ná- zorom	rodičia žiakov
VÝZVA	vyvolať konflikt, stáť si za svojim slovom	stupňovať konflikt, neo- chota ustúpiť – trvanie na protichodných pozíciách	neschopnosť vzájomne spolu- pracovať, agresívne konanie

Zdroj: Hauptmanová, 2022.

Analýza z hľadiska opisu stavu

Druhá analýza upriamuje pozornosť na **opis stavu**, teda správanie a činnosť jednotlivcov alebo skupín. Toto hľadisko nám pomáha pri hľadaní riešenia problémovej situácie ukotviť si, **čo sa skutočne odohralo** a eliminuje tendencie umocňovať si dojmy z danej situácie, ktoré sa v skutočnosti nestali. Pri zhotovení analýzy hľadáme fakty, pozeráme sa na situáciu s odstupom a vecne. Môžeme si pomôcť otázkou: *Čo robil/-a/-i (žiak, spolužiачka, rodičia, ...)?*

³² HAUPTMANOVÁ, J. 2022. *Riešenie konfliktu v školskom prostredí*. Dostupné na internete: https://www.direktor.sk/sk/casopis/manazment-skoly-v-praxi/riesenie-konfliktu-v-skolskom-prostredi.m-1272.html?fbclid=IwAR3Rq_Y22TqCVmnnw2tx_lbLLAfvt20T_8MeULuaVX-P5xrGj2YzitVhG3yi0.

3.3 Skúsenosti a tipy pre komunikáciu s rodičmi v podmienkach materskej školy

V predošlých častiach publikácie špecificky nevy vymedzujeme iné princípy komunikácie medzi učiteľmi a rodičmi pre podmienky základných, stredných alebo materských škôl. Považujeme však za užitočné venovať hoci i krátky priestor pomenovaniu skúseností a tipov od kolegov a kolegýň z **predprimárneho vzdelávania**. Koniec koncov, práve diskusia počas záverečnej skúšky v rámci modulu funkčného vzdelávania Sebariadenie a manažérska etika⁴⁸ s Janou Stúpalovou, riaditeľkou škôlky, nás inšpirovala k doplneniu tejto kapitoly. Veríme, že zdieľaním skúseností sa môžeme vzájomne obohatiť a priniesť do svojej praxe inovácie a neraz i väčší pokoj a stabilitu.

Pestovať vzťah rodiča k školskému zariadeniu už od škôlky je nesmierne dôležité. Škôlka je často prvým miestom, kde sa rodič učí, čo sa od neho ako zákonného zástupcu očakáva a aká je jeho rola či postavenie vo vzťahu k inštitúcii. Žiaľ, rodičia sú neraz vystavení negatívnemu prístupu vychádzajúcemu z úsudku učiteľa, ktorý si vytvoril na základe skúsenosti so správaním dieťaťa v škôlke, prvotnej sympatii k rodičovi, spôsobu komunikácie rodiča a pod. Stúpalová (2022) uvádza nasledujúcu skúsenosť: „*V mojej učiteľskej praxi som sa často stretávala s názorom, že rodičia sú z pohľadu učiteľov záťažou, ktorá súvisela s nedôslednou výchovou ich detí, s vysokými nárokmi na učiteľov a celkovým postojom rodičov k materskej škole.*“ Aj pre dieťa je nástup do škôlky často prvou príležitosťou byť na niekoľko hodín odlúčené od svojich rodičov a známeho prostredia niekde, kde to nepozná a nevie, čo môže od ľudí a systému očakávať. Starostlivo preto sleduje všetky reakcie a pocity rodiča, aby porozumelo, či zmena, ktorá sa odrazu deje, je v poriadku a bezpečná. Keď svojho rodiča vníma, že sa v škôlke cíti nepríjemne alebo vidí, že sa pani učiteľka rozpráva s mamou či otcom nevlúdne, ovplyvňuje to aj jeho prístup a ochotu spolupracovať.

Zásady komunikácie s rodičmi detí v predškolskom zariadení zhrnula Stúpalová (2022) na základe svojej 35-ročnej praxe v záverečnej práci takto:

- **Informovanie.** Informovanosť rodiča je dôležitou podmienkou fungujúceho vzťahu. Rodič má právo dostať odpovede na všetky jeho otázky, či už sú príjemné, alebo nepríjemné. Možnosť informácie podávať **ústne** (telefón, videohovor, osobné stretnutie) alebo **písomne** (pošta, dotazníky, oznamy na nástenkách, e-maily a správy prostredníctvom EduPage, SMS, slovníčky). Dobrým tipom je komunikácia prostredníctvom **slovníčkov**, do ktorých učiteľky v priebehu dňa zapisujú pozitívne informácie o deťoch týkajúce sa prosociálneho správania detí.

⁴⁸ Organizované Centrom ďalšieho vzdelávania Univerzity Komenského v Bratislave.

3.4.2 Rodič v organizácii na podporu školy (združenie rodičov)

Iným typom podpory školy a/alebo zapojenia do jej vnútorných procesov je iniciatíva v podobe rodičovských organizácií. Rodičovské združenia, kedysi známe pod skratkou ZRPŠ⁵⁰, sú **dobrovoľnými spoločenstvami rodičov** alebo iných zákonných zástupcov žiakov. Združenia rodičov môžu fungovať ako **občianske združenia** registrované Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, čím nadobúdajú samostatnú právnu subjektivitu. To znamená, že **môžu prijímať príspevky a hospodáriť s nimi** podľa vlastného uváženia. Môžu **podávať projekty, organizovať rôzne exkurzie, podujatia, diskusie, prípadne vzdelávania**. V prípade, že rodičovské združenie nie je občianskym združením a rodičia majú záujem fungovať ako samostatný právny subjekt s možnosťami, ktoré im táto forma zoskupenia prináša, malo by byť prvým krokom rodičov **odsúhlasenie prípravného výboru rodičov pre registráciu občianskeho združenia** na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky. K návrhu treba priložiť zápisnicu z ustanovujúceho zasadnutia s poverením rodičov na jeho vytvorenie a vzor stanov rodičovského združenia.

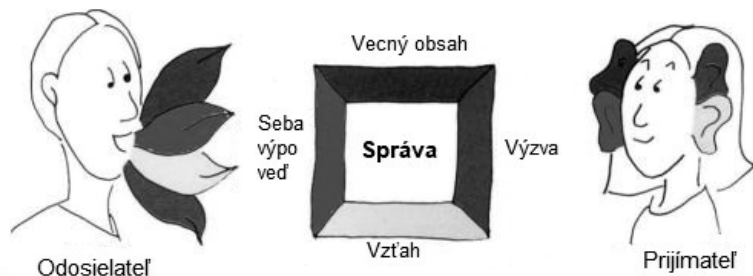
Ako spomína Bielešová (2016b), rodičovské združenia môžu plniť rôzne úlohy, napríklad:

- spolupráca pri výchove a vzdelávaní detí v škole v súlade s právami dieťaťa,
- organizovanie záujmovej činnosti (umenie, šport, informačné technológie, ...),
- organizovanie prednášok, seminárov pre rodičov,
- odmeňovanie žiakov za vzdelávacie výsledky,
- finančné prispievanie na exkurzie, výlety, podujatia v súlade so schváleným rozpočtom,
- podnecovanie a diskutovanie o nových metódach, trendoch vo svete a možnostiach ich uplatnenia, prípadne o bariérach ich uplatnenia v prostredí konkrétnej školy,
- predkladanie projektov (environmentálna oblasť, podpora tradícií, kultúry, riešenie konfliktov, podpora žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami),
- pomoc pri riešení výchovných problémov a vplyvov ohrozujúcich zdravie detí,
- pomoc rozvíjať družobné kontakty s inými školami, napríklad aj v zahraničí,
- spolupracovať pri zlepšení technického vybavenia školy a skultúrenia prostredia školy, napríklad prostredníctvom školských brigád,

⁵⁰ Skrátené zo spojenia združenie rodičov a priateľov školy. V generácii súčasných mladých rodičov táto skratka evokuje už len povinnosť uhradiť príspevok na niečo, o čom vlastne nemajú prehľad.

- **vzťahová stránka** – čo vypovedá o vzťahu s druhým človekom,
- **výzvoľová stránka** – čo chce človek dosiahnuť, k čomu vyzýva.

Obrázok 6 Model štyroch strán komunikácie

Zdroj: Upravené podľa Schulz von Thun Institut.

Všetky aspekty sú rovnako dôležité a často si ani neuvedomujeme, keď ich komunikujeme. Vďaka nim sa môžeme **učiť nazerať na rôzne strany** toho, čo počujeme.

Tabuľka 13 Analýza správy

Hovorí	Stránka	Čo sa za tým skrýva
„A keď pôjdete von s deťmi, poriadne toho môjho oblečte! A nezapudnite ho zapnúť. Aj vestu mu dajte. Nechávam ju v skrinke. Je zima.“	Vecná	Vesta bude odložená v skrinke. Je zima.
„A keď pôjdete von s deťmi, poriadne toho môjho oblečte! A nezapudnite ho zapnúť. Aj vestu mu dajte. Nechávam ju v skrinke. Je zima.“	Sebavýpovedná	Obávam sa o svoje dieťa. Nechcem, aby ochorelo. Nechcem, aby mu bolo zima/nepohodlne.
„A keď pôjdete von s deťmi, poriadne toho môjho oblečte! A nezapudnite ho zapnúť. Aj vestu mu dajte. Nechávam ju v skrinke. Je zima.“	Vzťahová	Chcem sa uistiť, že sa môžem na vás spoľahnúť, že to urobíte tak, aby bolo moje dieťa v poriadku.
„A keď pôjdete von s deťmi, poriadne toho môjho oblečte! A nezapudnite ho zapnúť. Aj vestu mu dajte. Nechávam ju v skrinke. Je zima.“	Výzvoľová	Oblečte dieťa. Zapnite dieťa. Dajte mu vestu.

Zdroj: Podľa modelu Schulz von Thuna.

Aktivita 6: SPOMALENIE POZOROVANIA

Čo budete potrebovať: krátky a zaujímavý príbeh (video).

Čo budete robiť: Účastníci sledujú video. Následne zapisujú videné, podobne ako pri aktivite 5. Zamerajú sa na to, **aké osoby** v ukážke vystupujú, **aké predmety** (veci) si v ukážke všimli, **aký je dej** (čo postavy robia, čo sa deje s predmetmi), **aké** majú postavy **pocity**, aké sú **ich vlastné pocity** pri sledovaní videa, **aké posolstvo** vnímajú. Ukážku môžeme pustiť aj druhýkrát. Účastníci si navzájom zdieľajú svoje pozorovanie vo veľkom fóre alebo v skupinách. Dôležité v tejto aktivite je naozaj dobre zvoliť ukážku. Dobrým zdrojom sú napríklad reklamy, ktoré vedú vyvolať aj hlbšie prežívanie.

Reflexia: Prekvapilo vás, čo si vaši kolegovia všimli pri niektorých zadaniach (pocity, dej, ...)? Doplňte ste svoje zápisy z pozorovania po druhom pozretí ukážky alebo po zdieľaní s kolegami? Prečo je dôležité zamerať sa na rôzne aspekty videného/počutého a nie napríklad, len na to, čo postavy robia?

Zdroj: Vlastný archív aktivít.

4.5 Predsudky

Každý človek si nesie v sebe určité predsudky alebo stereotypy voči tomu, čo je iné. Je to **prirodzený jav**, ktorý ťažko možno úplne eliminovať. Odlišnosť v našich mozgoch vzbudzuje neistotu a obavy. Nachádzanie podobností a súvislostí nám, naopak, pomáha orientovať sa vo svete s väčšou istotou.

S predsudkami sa nerodíme, zvyčajne ich nadobudneme počas života v rámci výchovy a socializácie. Predsudky sú výsledkom osvojených predstáv a očakávaní o tom, čo určitá skupina robí, alebo aká je oproti tomu, aké je a čo robí naša skupina.⁵⁴

Predsudky môžu niesť ako negatívnu tak i pozitívnu zaujatosť, ktorá vychádza zo zovšeobecňovania. Častokrát však prevažuje skôr negatívna emócia, ktorá ovplyvňuje aj spôsob ďalšieho správania, napríklad tendenciu diskriminácie alebo ublíženia. Plichtová uvádza, že: „...*ľudia, ktorí musia čeliť predsudkom, majú problémy so svojím sebedovetím, so svojím sebahodnotením. Niektorí na to reagujú agresivitou, ktorá je obrátená voči nim samotným, poškodzujú sa, je tam vysoký výskyt samovrážd. Iní zase tú agresivitu nasmerujú von, voči tým, ktorých utláčajú, ale aj voči svojim blízkym. Toto sú vážne momenty, ktoré im poskytujú horšie životné možnosti.*“

⁵⁴ Parafrázované od profesorky PhDr. Jany Plichtovej, PhD. (Katedry psychológie Filozofickej fakulty UK v Bratislave). Viac dostupné na internete: <<https://vedanadosah.cvtisr.sk/ludia/predsudky-vnas/>>.